

2. D. B. V.
DISSERTATIONEM INAUGURALEM
DE
VERTIGINE,

Ex Autoritate & Consensu

Gratiosissimi Ordinis Medicorum
WITENBERGENSIS
&

MODERANTE

VIRO Nobilissimo, Amplissimo, Excellentissimo
ac Experientissimo

DN. CHRISTIANO VATERO

Philosophiæ & Medicinæ Doctore, ejusdemque Prof. Publ.
longe celeberrimo, Facultatis suæ h. t. DECANO specta-
tissimo & Physico Provinciali meritisimo,

Domino Patrono & Præceptore suo
summe observando

PRO LICENTIA

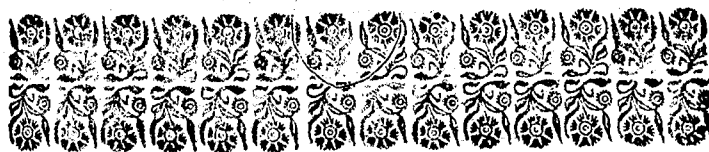
Summos in Arte Medica Honores & Privilegia Doctoralia
rite capeffendi,

Ad D. XXII. Novembr. ANNO M DCXCVIII.
Horis ante & post meridiem sveltis.

publico Eruditorum Examini exponet

MARTINUS FRANCISCI,

Mulcaviâ-Lufatus.

I. N. I.

venadmodum tot phæ-
nomenis, quæ natura
ubivis pandit, convicti
sumus, Spiritum quen-
dam materialē, seu au-
ram subtilissimā & pu-
rissimā corporibus no-
stris, eorundemq; succis
omnibus intime perfu-
sam, omniumq; motionum vitalium ac animalium
in iis auctorem existere; ita quoq; eandem
miris plane modis in motibus istis turbari depre-
hendimus, ut singulorum lineas, angulos, circu-
los & eccentricitates vix comprehendere, ne di-
cam ad artis normas redigere liceat. Cum tamen
tot tamq; gravissimi morbi & Symptomata ex in-
de origines suas sumant, ex eorum numero in Ver-
tiginis solum natalia curatius jam inquirere, eaq;
Speciminis inauguralis loco, Eruditorum examini
exponere mecum constitui. Faxit Supremum
Numen, ut cedat Feliciter !

THES. I.

*Vertigi-
nis notio.*

Quod nullus tam absurdus, tamq; insolitus motus sit, qui in solidorum fluidorumq; corporis nostri texturis non eveniat, testis quoq; Vertigo est, ab aquarū forte, vel rotarū vortice derivata & denominata affectio, qua ægri affecti non solum se ipsos, omniaq; vicina rotari & circumgyrari sibi videntur, sed etiam tenebrarum simul pavore correpti, stando sedendoq; vacillant, aut plane corruunt. Habet quidem, ut reliquæ omnes affectiones suos q; gradus, quando, malo adhuc inter principia latente, ægri tantummodo per vices breviores corpus aliaq; leviter circumgyrari sentiunt, subito tamen gyro isto liberantur, saltem quod subinde de Cardialgia, nausea, hypochondriorum tensione, capitis gravitate, aliisq;, pro diversâ causarum morbificantium complicatione, Symptomatis conquerantur; sed ingravescente eo tremulis vix pedibus nituntur, aut prorsus labascunt, nisi cito fulcimentis juventur, imò oculi præterea velut affusa caligine, aut solū coloribus variis obscurantur, quousq; tandem, totali Scotomia insequente, velut fulmine percussi, prorsus corruunt; Ut adeo Affectus iste non immerito in compendio dici possit: *Prava imaginatio apparentis circumrotationis capitis & objectorum, cum Subita caligine & obscuratione oculorum, tremore, titubatione, vel lapsu totius corporis aliisq; gravioribus Symptomatis ab inordinato Spirituum in cerebro motu oriunda.*

THES. II.

*Ratio
formalis.*

Attendant hic, qui Sensus tam internos quam externos, objectis licet & mediis ritè constitutis, maxime falli & fallere posse dubitant: Fallitur hic certe non solum visus, quando apertis oculis ægri, secus ac revera est, omnia circumgyrari vident, sed etiam Sensus interni, commu-
nis &

nis & phantasia, dum clausis quoq; oculis, imò cæcis iidem motus in meditullio cerebri apparent. Sensatio enim omnis, uti revera nihil aliud est, quam motio Spiritus, vel auræ animalis intra organa sensoria ab objectis corporeis allabentibus inducta, ad cerebrum usq; continuata, & ab anima, seu mente ibidem percepta: Ita quoq; omnia objecta, media, & organa ritè constituta requirit; E quibus si vel unicum unius tantum sensationis defecerit, aut minus recte se habuerit, non potest, quin in errores ducantur reliquæ, & in rerum affectionibus demonstrandis nobis toties imponent, siue ratione objecti, siue ratione medii, vel etiam organi tot aberrationes in sensibus contingant. Sic Ipsa in vertigine, phantasia, apprehensio & iudicium primum mentis nostræ, solius organi vitio, circa motiones in cerebro factas, aberrat, quando objectis falso tribuit, quæ tamen sensorio potius insunt; non aliter, ac si lingua, vel nares alieno humore imbuti, objecta innoxia tali vitio inquinata iudicant.

THES. III.

Neque propterea opus est, ut ratio ipsa tum statim fallatur. Licet enim varii in sensoriiis motus excitati menti offerantur, & ab ea quoq; percipiantur, tamen si cum aliis circumstantiis ad iudicii normam ulterius collata & examina talia non inveniuntur, subito quoq; à mente rejiciuntur, & refutantur; quemadmodum de Philosopho quodam refert *Riverius*, qui à rabido cane demorsus, balneum ingressurus, sentiebat quidem jamtum phantasiæ errorem, eum tam cito redarguens, pronuntiabat, quid cani cum balneo? indeq; in aquam se conjiciens ab hydrophobiæ periculo liberabatur. Pariter in vertiginosis, ut talibus, ratio adhuc firmiter sibi constare de-

deprehenditur; Sciunt enim & confitentur, impossibile prorsus & falsam esse rerum istarum circumgyrationem; secus ac in deliriis, ubi non solum prava phantasmata, à consuetudine & ratione aliena, offeruntur, sed à mente quoq; admittuntur, inepte conjunguntur, indeq; absurdis sermonibus & actionibus exprimuntur.

*Sedes
Formalis*

Thes. IV.

Sedes autem mali hujus nulla quoque alia, quam quæ ipsorum Sensuum hic fingenda erit. Quemadmodum enim sensus communis, phantasia & memoria uno eodemq; loco in cerebro peraguntur; ita etiam eorundem aberrationes & læsiones ibidem semper fieri necesse est. Neq; cum Veteribus amplius disputandum esse reor, utrum in anteriori, vel posteriori, vel media cerebri parte, aut potius in ventriculis ejus vertiginosus iste motus, ejusdemq; apprehensio & judicatio contingat; Siquidem firmiter jam fundamentis & demonstrationibus raturum confirmatumq; habemus, Sensationes intrinsecus nullis prorsus Sedibus, neq; in se distingui, sed unum eundemq; à quocunq; objecto sensorio Spiritibus inductum motum, per nervos ad eorum principium propagatum, & a mente perceptum, sensum communem; ulterius continuatum & examinatum, Phantasiam; repetitum deniq; post aliquam cessationem, Memoriam, constituit. Quibus Suppositis ultro quoque patet, pravam imaginationem circumrotationis rerum in vertigine non nisi in ipso nervorum principio, centro nimirum cerebri fieri & reperiri posse. Ibidem enim spirituum motus omnes terminantur, ibidem quoq; anima non solum attendit, sed etiam de objectis judicat, ulterius secum differit & cogitat, in quo ratio & Fundamentum sensationis omnis internæ, sive naturalis, sive præternaturalis consistit.

Thes. V.

Thes. V.

Communiter quidem in anteriore solum cerebri parte, & in specie in oculis, eorumq; nervis opticis malum potius hæere creditur; Neq; præter omnem rationem; visu siquidem maxime se manifestare solet, & motus ejusmodi Spirituum vorticosus nullibi commodius, quam in oculorum orbitis excitari, depingi & deprehendi posse videtur: Quibus præterea accedit, quod Affectus sapius ex intuitu rerum ex alto, vel earum, quæ ingyrum moventur, maximè excitetur, & clausis tum oculis statim quoq; supprimatur. Verum enim verò, etsi quidem per oculos, vel visionem etiam pravum spiritibus motum imprimi, ipsiusq; vertiginis occasionem dari posse, non inficiemur; quemadmodum etiam Spiritus è contrario in cerebro prius turbati, eodem modo ad oculos & alia sensoria influunt, eaq; simili clade afficiunt, propterea tamen nondum sequitur, motum revera vertiginosum & gyrosum Spirituum in oculis fieri, & si fieret, per angustissimos nervi optici porulos tubulosve eodem modo deferri, aut repræsentari posse. Visio sanè æq; ac aliæ sensationes extrinsecæ non in oculo, sed mediotullio demum cerebri absolvitur, quando radii lucidi à corporibus visibilibus reflexi, & intra oculi tubum admissi, a tunica retina inferius expansa quidem colliguntur & fiuntur, indeq; tamen non imagines ipsæ in oculo depictæ (id n. in tenebricosis nervi optici tubulis impossibile erat) sed solum idem motus, ab imaginibus istis inductus, ad cerebrum usq; propagatur, quemadmodum etiam in auditu non ipse sonus in cavernulis aurium excitatus & repetitus, sed motus tantum tremulus defertur. De cætero Vertiginem non solum & semper à causis externis, & quæ oculis mediantibus talem spiritibus motum imprimere pos-

*Causa
proxima.*

possunt, sed plerumq; ab internis humorum vitiis, clausis licet oculis, oriri, mox è causarum serie mani feste constabit, easq; ob causas nec cæcos, omni oculorum lumine & usu privatos, à vertigine immunes esse, exempla plurima, qualia ap. Platerum Prax. Tom. 1. c. 7. Ephemerid. German. T. 1. obs. 121. & Decur. 2. A. 1. obs. 71. annotata legere licet, confirmant.

THES. VI.

Ideoque motum Spirituum animalium solum turbatum, confusum, fluctuantem & titubantem, vel etiam à directo suo tramite deflectentem Vertigini proximè inducendæ sufficere judicamus, quatenus eo ipso fibrillæ, seu tramites eorum tenerrimæ simul præter naturam succutiuntur, indeqve, uti in deliriis fieri assolet, mentis iudicium pervertitur, ut ex præconcepto statim metu, metus cadendi invadat, motusq; vertiginosus potius fingatur, quam revera sit. Omnes siquidē motus Spirituum in nervis per naturam ad lineam rectā fieri decet, à qua verò si deflectunt, & ob varia impedimenta motum istum assequi nequeunt, nervorum tubulos influendo, necessario reflectuntur, ut lineam ellipticā sequantur, & quasi in orbem agantur, ex quo seducta anima etiam objecta externa extra se posita revera in orbem agi per imprudentiam putet; Vel ut clarius loquar, sive stringantur fibræ nervæ in ventriculo, intestinis, utero, pede, sive in oculis, aut interioribus cerebri solum; aut Spirituum legitima Secretio & motio aliunde impediatur, mens ex turbulenta agitatione de totius circumgyratione perperam iudicat, licet neq; objecta, neq; Spiritus ipsi revera in cerebro gyrentur: Quemadmodum etiam ex iteratis per dolorem motionibus, mens sæpe perversè judicare solet de dolore membri jam dudum rescissi & sublati.

THES. VII.

Atq; hinc etiam fit, quod tot & tam variæ causæ pathemata

ma istud, etiam in instanti, producere & causare aptæ reperiuntur, quæcunque modo auræ animalis motum ejusmodi turbulentum & titubantem quocunque modo inducere sufficiunt, sive internæ fuerint, sive externæ, Imprimis vero & frequentius penes ipsius cerebri, ejusdemque pororum & fibrarum angustiam distorsionem, vel flaccitiam, culpa hæret, quando nimirum Spiritus animalis in poros, vel tubulos ejusmodi angustatos, distortos, vel obstructos incidit, non potest, quin in motu suo rectilineo impeditus ad latera deflectatur, & in circulum quasi vertatur: Ea quippe perpetua naturæ lex est, ut corpora quæcunque in motu constituta se mutuo quoque disponant in eo situ, in quo sibi minime sint impedimento; Et omnium minime à recta linea circulare distare ex *Euclide Elem. 1. 3.* innotescit. Quicquid igitur pertinacius movetur, si terminos spaciū breviores offenderit, in motus principium recurrere cogitur, & exinde circulus fit: In circulum verò acti Spiritus, menti quoq; speciem circuli exhibent.

*Interna.
Vitia pororum
cerebri.*

THES. VIII.

Sed præter & citra cerebri læsam texturam, etiam sola succi Spirituosi & nervosi discrasia huic malo sufficit, quando vel præter morem crassius, viscidus, eandem pororum & tubulorum obstructionem inducit, vel ad minimum auget; aut acrimonia acidâ, aliisque vitiosis qualitatibus imbutus, & cum hæterogeneis partibus tumultuariè concurrens, fibras cerebri nerveas inclementius irritat, stringit, motumq; adeo anomalum in Spiritibus concitat, uti fit in scorbuticis, qui propterea malo hoc tam frequenter præ aliis tentantur. Imo quoque solus Spirituum defectus, inertia & languor, à quacunque

Vitia Spiritus ipsius animalis.

B

causa

causa dependens huc facit, quandoquidem hi debito conatu & elatere destituti, sufficienter se expandere, & transitum per ejusmodi minutissimos tubulos urgere nequeunt, sed fluctuantes quasi, & titubantes huc illucve declinant. Ex quo etiam fit, quod Senes potissimum familiare hoc malum querantur, concurrentibus præcipuè aliis causis, viscerum nempe debilitate, obstructione, Scorbuto & similibus.

THES. IX.

Causæ remotiores Internæ.
Scorbuto & cachexia.
Quibus jam suppositis & expeditis, eò facilius tot causarum remotiorum huc conspirantium ratio reddi poterit. De Vertigine sane nimis frequenter, uti dixi, conqueruntur Scorbutici, hypochondriaci, & mulieres hystericae, eo quod succi in his crassiores, acres ad cerebrum delati, non solum obstructions ibidem pariant, sed etiam inter se luctantes, fibras nerveas irritent, quæ irritata se stringunt, torquent, eoque ipso motibus ejusmodi tumultuariis ansam toties præbent.

THES. X.

Ventriculi læsi.
Imprimis verò perturbatio & confusio ista non rarò è ventriculo oriri deprehenditur, non quod vapores ex eo immediate, & vaporum instar, versus cerebrum exhalent, uti quidem Veteribus visum; sed quod succi crudi, viscidi & acres, ibidem generati, una cum circulo humorum, è quibus alias nervorum succus Spirituosus & elasticus generari, & continuo instaurari debebat, in cerebrum delati easdè obstructions, irritationes aliaque incommoda pariant: Immo solam nervorum & Spirituum in ipsis visceribus, imprimis ventriculo, nervis copiosis & insignioribus instructo, irritationem sufficere judico, quando motus eo ipso præternaturalis & inordi-

ordinatus ad cerebrum usque propagatur: Si enim Spiritus animalis in & cum succo nerveo à cerebro versus omnes corporis partes non solum continuo & contiguo tramite influit, & movetur, sed etiam eodem continuitatis beneficio, omnes impressiones & motiones, in extremitatibus receptas, ad cerebrum vicissim remittit, fieri non potest quin etiam motus ejusdem in visceribus turbatus eodem modo, & in instanti, ad cerebrum propagetur.

THES. XI.

Uteri, Lienis aliorumque Viscerum.
Eadem ratio est, quando ex uteri, lienis aliorumque viscerum vitiis malum oriri deprehenditur, quatenus non solum per circulum sanguinis, sed etiam nervorum & Spirituum commercium eodem modo intime communicant. Sic vermes intestinorum sicut epilepsiæ, convulsionum, dolorum capitis, aliorumque pathematum auctores, ita in specie malo vertiginoso sæpius ansam dant, procul dubio, quando non solum cacochymiam sanguini & humoribus conciliant, sed rodendo imprimis & pungendo nervosum in intestinis genus, motum talem per nervos in cerebrum usque mittunt: Immo verò ex quocumque dolore graviore, etiam calculi renum & vesicæ interdum ægri vertigine corripiuntur, quando spasticis ejusmodi vibrationibus tactæ fibræ Spiritibus motum liberiores non permittunt, sed potius regredi necessitant, ut lente tantum, & quasi per gyros refluxum instituere cogantur. Eidem Spirituum sufflammationi & denegato motui, non verò flatibus, vel vaporibus tribuendum esse judico, quando è partibus remotioribus quidam ægri vertigines suas oriri sentiunt, cujusmodi exempla habent Sennert. in Pr. Bartholinus Cent. V. Hist. LXXV. & alii.

THES. XII.

Causa
Externa.
Motus
corporis
inſueti.

Nunc verò præter interna & Domestica mala, etiam externa concurrunt, & suum *Interdum utiq;* addunt. Imprimis motus corporis inſueti & circulares; Quidam enim vertigine tentantur, quoties curru vel navi, aliis retrorsum vehuntur. Imo petulantes pueri affectum, quodcumq; placet, pessimo quidem instituto, sibi conciliare possunt. Ex quo apparet ejusmodi Symptoma esse, quod etiam ab arbitrio hominis pendet, quoad concitandum & finiendum: Eaque occasione non alienum erit, eruditissimi *Ballonii* in hoc negotio cupiditatem sciendi hic afferre, utpote qui *Commentario in Theophrastum l. d.* Vertigine hæc adeo miratur, inquit, *Divina Sapientie vis & abyssus in explicabilis: Cum homo sit caleſtis, caput sphericam habens figuram, magnæque pars membrorum rotunditatis venustate gloriari possit; Cur motus sphericus homini noceat? Ex variis differentiis motus sphericus, qui cæteris præcellit, & qui corporibus caleſtibus est proprius, solus homini non convenit, sed vertiginis auctor est: Quæ hæc fatalis conditio? motus directi sunt innoxii, sphericus nocentissimus: Circularis rotatio & circumactio præcipui lapsus autores, sinistri & ominosi graviorum morborum prænuncii. Orbicularis & circularis motus in mæandris sanguinis natura arridet, & reditu negotiosissimo, officiosissimoque reciprocans, sanguini suam largitur perfectionem, in cordis sinubus Spiritibus largitur nitorem, in cerebri verò canalibus ab eò se patitur turbari.* Quousque *Ballonius*. Verum enim verò quid mirari opus est: Sufficit, quod motu tali inſueti corporis totius facto, aura animalis tubilis inclusa, huc illucq; fluctuans, trames suos directos invenire nequeat, indeq; retrogrado potius

potius, vel ad minimum turbulento motu in circulum, quasi redeat, quam etiam in rem jam tum *Macrobius l. 7. Saturn: Scite septem inquit corporei motus sunt; aut enim accedit prorsum, aut retrorsum recedit; aut in dextrum lævumque divertitur: Sursum promovet, aut deorsum aut orbiculatim rotatur.* Terrenis animalibus illi Sex præcipue familiares sunt, sed nonnunquam accedit *Septimus*, qui tamen noxius, gyros efficit, crebro conversu turbat, & humoribus capitis involvit *Spiramentum*, quod anima in cerebro, quasi omnes sensus corporis gubernanti, ministrat.

THES. XIII.

Imo magis mirum erat, quod solus aspectus rerum rotantium vertiginem in dispositis creare soleat; quemadmodum etiam iis, qui ex alto cum terrore propiciunt, contingere solet. Ast vero in propatulo est, ab ejusmodi objectis, inſueti motu actis, aut terribilibus, etiam organum visus, & consequenter Spiritum in eo excubantem eodem modo turbari. Non enim contingit omnibus, sed iis tantum, qui motibus istis minus aſueti, aut qui ex iis terrentur, adeo, ut anima eorum imminens sibi periculum & lapsum metuat, ac proinde corpus suum mutari, nunc sursum, nunc deorsum, vel in orbem agi cogitet; quæ cum per imprudentiam sibi imaginetur anima, ac si præsentia essent, spiritus quoque eundem in modum, & non nisi tumultuarie moveat, necesse est; quo etiam fit, quod spiritus animales non sufficienter, ad manuum pedumque musculos determinentur, indeque ruere corpus cogatur. Tantum & tam intimum animam & corpus intercedit commercium, ut neutrum facile, absque alterius

Aspectus
rerum ro-
tantium.

compassione, lædi possit, & nunquam graviter animæ turbentur ideæ, quin etiam in corpus offensa transeat; quemadmodum è diverso corporis valetudo ne quidem laborare incipit, quin statim in animam transeat malum.

THES. XIV.

*Aeris vi-
tia.*

Sed adhuc aliæ causæ huc conspirare solent, & quidem è rebus Non-naturalibus, ut vocantur, Aeris quoscunque in qualitatibus excessus ad Vertiginis productionem facere posse, jamdudum docuit *Sennertus de Vertigine*. Frigidam tamen & hyemalem præ cæteris mali hujus feracem esse, ab Hippocratis temporibus jam observarunt Practici, eo quod poros cerebri nervorumque constringat, obstipet, humoresque ipsos cogat & inspisset, à quibus spirisuum transitus liberior necessario impeditur. Quo etiam faciunt effluvia alia nimis vaporosa, crassa, narcotica, aut etiam venenata, in specie mercurialia, quæ omnia, pro ratione suæ indolis, vel vias replendo, vel spiritum ipsum variis modis turbando, suppressimendo, intercipiendo, malo huic ansam præbent.

THES. XV.

*Delicta
in cibo &
Potu.*

Quid dicam de erroribus, qui in cibo & potu, sive quoad quantitatem, sive qualitates & modos assumendi committuntur, & malo huic fores aperiant. Non quidem opus est, ut singuli hic referantur, quia alias facile liquent, & toto die ex omni intemperantiæ usu veniunt; Ebrietatem solum frequentem præ cæteris hic accusare habemus, quippe qua non solum

solum Ventriculi aliorumque Viscerum tonus nimis quantum laxatur & debilitatur, sed & succus animalis immediate à fuliginibus potus largioris, non satis digestis & inepte cum sanguine mistis, turbatur, confunditur, ut recto suo tramite influere in nervos nequeat. Ex quo etiam factum, quod communi proverbio omnes ebriosi, vertiginosi dicantur; Velut *Juvenalis Satyra VI. loquitur*:

- - - - *his vertigine tectum*

Ambulat, & geminis exsurgit mensa lucernis.

THES. XVI.

Non minus quoque è præter naturalibus multa plañe sunt, quæ Vertigini viam sternere possunt. In specie à purgantibus fortioribus non minus, ac in aliis venenis, vegetabilium imprimis, vertigines oriri observavit jam *Hippocrates lib. 2. Aphor. 37. & Forest. l. 10. observat*. nihilque mirum, non solum enim acrimonia sua nervos lacerant, & in motus spasticos agunt, sed simul omnes humores agitant, totamque œconomiam animalem turbant: Opium vero quando vertigines inducere observatur, id fieri dixerim, quod vaporosis & austeris suis effluviis poros cerebri repleat, succumque nervorum cogat & inspisset, ne expandere se satis possit, in præsens machinæ tutamen.

THES. XVII.

Huc pertinet compressio & constipatio pororum cerebri & nervorum præternaturalis, à quacunque etiam causa inducta, cujus quippe culpa Spiritus motum rectum fervare nequit, sed in viis angustis, vel plane compressis, aut obstructis, necessario divertitur, ut lineas ellipticas sequatur, & in orbes quasi agatur. Talis vertigo fuit quam

*Res toto
genere
præterna-
turales.*

ab

ab ictu capitis observavit *Hipp. Epid. in virgine*, & *Smetius in Miscellaneis*; A fractura cranii *Avicenna* & *Egineta*; à calculo cerebri *Mœbius in institutionibus* p. 257. A vesica aquæ plena in Cerebro, *Wepffer. de Apoplexia* & *Plater. observ. Li. A Sphacelo ejusdem in bove, Bartholinus Actæ. Danic. fol. 1. annotarunt.*

THES. XIX.

*Differen-
tia.*

Pro tanta igitur causarum, aliarumque circumstantiarum varietate mirum quoque non est, vertigines multis modis inter se differre, ita ut aliquibus solum caput, aut etiam res externæ rotari videantur, sine tamen visus, aliorumque sensuum læsione, quæ in specie *Ἀνθ.* appellatur; Aliis verò visus simul lædatur, & obscuretur, quæ *ανόδιωσις, ανότωμα*; & tandem vertigo caduca vocata, quæ ægri affecti prorsus corrumpere coguntur. Quibus præterea accedit, quod Vertigo sæpius variis & diversissimis morbis complicitur: Modo continuo, modo per intervalla certa, aut incerta urgeat. Agitata quidem olim controversia inter Medicos insignis fuit, utrum tales Vertigines gradu solum, an vero specie differant? quibus autem jam tum *Clarissimus Sennertus l. c.* satisfecit; & res ipsa docet, quod causæ, licet eadem plus minus graves reperiantur, ab iis tamen aliæ, & specie diversæ functiones lædantur, indeque non solum graduales, sed specie differentes Vertigines generentur; quibus accedit, quod Scorbutus, malum hypochondriacum & hystericum, obstructions vasorum & viscerum, debilitas ventriculi, vermes, alique morbi complicantur, quorum certè ratione natura & cura Vertiginis immutetur, necesse est.

THES.

Thes. XIX.

Mirum vero & notabile est quod vertigo etiam periodice, & per certa intervalla interdum urgeat, cujusmodi exempla annotarunt *Fonsæca Consultat. Medic. 30. Tom. 2. Bonett. Medicin. Septentr. part. 1.* cujus tamen eadem procul dubio, quæ febrium aliorumque morborum periodicorum est ratio, quando scilicet viscerum certorum obstructions conjunguntur, in quibus tantum per intervalla, à cibis, vel aliis occasionibus excitati & aucti humores turgescere, & moveri incipiunt, indeque cum Sangvine & lymphâ in circulum acti, tales in cerebro turbas dare possunt.

Thes. XX.

Quibus adeò omnibus jam satis cognitis, nec sedes radicalis mali, nec causa ibidè, licet profundissime latitans, latere facile poterit. Etenim continua & frequens vertigo à levissima causa extrinseca, absque aliorum partium passione, uti semper cerebri ipsius; ita quoque per intervalla solum, & aliorum viscerum partiumque corporis pathemata insequens, eorundem quoque læsionem, malique nostri primarium authorem ostendit. Sic in ventriculo & primis viis latens fomes cardialgiæ, tensionis hypochondricorum, appetitu prostrato, vel etiam pravo, nausea, aliisque hujus generis symptomatis antecedentibus & concomitantibus, se prodit; Ex utero verò oriundo antecedunt menstrui fluxus pravitas, aut suppressio totalis, item sterilitas, hystericæ passionis & similia; Sangvinis ipsius copia, seu plethora dignoscitur à rubore faciei, pulsu forti; Pravitas scorbutica, vel alia, è suis propriis Symptomatis, & sic in cæteris.

*Diagnosis
Sedis &
Causæ radicalis.*

THES. XXI.

Ab his causarum subjectorumque differentiis etiam diversa prognosis fluit, adeò, ut recentem, simplicem

cem, & à causis tentum externis inductam omni prorsus periculo carere; Contra verò inveteratam, frequentem aut continuam, tenebricosam item, & caducam Epilepsiam aliusq; gravissimi mali prodromum esse, dicendum sit: Quemadmodum etiam in Juvenibus minus periculosa, quam Senibus, sympathetica minus, quam idiopathica semper observatur; si cætera quidem fuerint paria. Alias salutariter solvitur critica causarum morbificantium evacuatione & sublatione: In juvenibus sæpius hæmorrhagia narium larga eam solvit, ipso jam tum *Co. nostro in Coac. Prænot. n. 341. observante. Zacut9 vero Lusitan. l. 7. Medic. Princip. Hist. 12.* Per abscessum materiæ purulentæ exauribus; Et *Schenkius d. Vertig.* per dentium alveolos solutam viderunt. In aliis vero, imprimis Senibus, & languidis Convulsiones, Epilepsiam, vel Apoplexiam semper comitem certissimum haber, *Teste quoque Galeno Comment. aphor. 17. Sect. 3.*

Thes. XXII.

Therapia

Sive ergò periculi magis minusve habeat Vertigo, nihilosecius tamen, quoniam terribili semper facie incidit, ægrique se moribundos veriti, præsentaneam opem sibi ferendam postulant, ideo quoque cura duplex, alia in paroxysmo ipso, & extra ipsum, alia à Medico adornanda est. Et quidem in paroxysmo, etiam causis omnibus nondum satis perspectis, tentare & applicare statim convenit, quicquid ad obstructions nervorum aperiendas, Spirituumque motum ordinatum restituendum facere videtur. Id quod omnia volatilia, spirituosæ, aromatica, oleosæ, vel urinosa; imo acidula & mixta, nec non frictiones, & quæcunque in Epilepticis ac Apoplecticis insultibus artis leges postulant, præstare sufficiunt.

THES

Thes. XXIII.

Extra Paroxysmum verò omnia omnium causarum Signa distinctiva sciat, & in numerato habeat Medicus, & ductu eorundem curam ita dirigat, ut redituro post liminio malo omnes occasio præscindatur; id est, causæ proximiores non minus, quam remotiores removeantur, succi omnes vitales, & animales dicti, reficiantur, & viscerum quorumcunque languentium tonus restituatur. Quæ omnia quibus remediis, sive chirurgicis, sive pharmaceuticis & Diæticis impetrari queant, nunc ex ordine breviter videbimus.

THES. XXIV.

E Chirurgicis remediis primum locum obtinet Venæ Sectio, huic quoque malo, quando forte ab intemperie sanguinis fervida, plethora, & evacuationibus ipsius, alias naturalibus, suppressis foveri, aut ad minimum augeri videtur, necessario opponenda, utpote qua sanguis quidem bonus evacuatur, fervor tamen ejus & motus turbatus imminuitur, restitans vetò, aut aliorum decumbens, in motum naturalem redigitur. Quæ causa fuit, quod adhibitis frustra Cephalicis & appropriatis, unica sæpius Venæ sectione protinus curatam Vertiginem observarint *Heurnius, Sennertus, Platerus, alique.* Arteriotomiâ tamen propterea nihil opus esse reor, quibuscunque etiam encomiis in hunc usum à Veteribus commendetur. Scarificationes verò & frictiones, ad vetis imprimis, & loco Venæ Sectionis non disvaserim: Vescicatoria quoque & Fonticuli huc præ cæteris faciunt, quando scilicet continuus seri morbosus, acidi & acris proventus, nullis aliis remediis avertendus, in culpa est; Quamvis à multis Recentioribus eadem prorsus daminari non ignorem, eo quod serum sanguinis utilissimum nutritium secedere faciant: Mihi tamen sufficit, par-

Extra paroxysmum

tem quandam morboſi eo ſimul decumbere. Etiam mi-
nium remedium in caſu neceſſitatis non negligendum.
Horſtius D. 2. Problem. 3. commendat canteria proruſ
actualia circa futuram coronalem applicanda, & *Zacutus*
libr. 1. Prax. Admirand. obſ. 38. quendam tenebricoſa Ver-
tigine vexatum, & apoplexiæ proximum, omnibus aliis
remediis irritis, tandem cauterio, bregmati impoſito,
perſanatum fuiſſe refert.

THES. XXV.

Inter Pharmaceutica verò remedia, Evacuantia,
potiſſimum requiruntur, ubi fomes à ventriculo & pri-
mis viis ſuppeditatur; eaque per ſuperiora, vel inferiora,
quocunque naturæ ipſius conatus tendere obſervabitur.
Et quidem Vomitoria in ſpecie ſalutarem omnino opem
præſtant, non ſolum, quando ſaburram humorum vi-
tioſorum, acidorum, flatuoſorum, venenatorum, in
ventriculo ipſo, ſed vicinis quoque viſceribus, glandulis
nimirum & ductibus cholodochis, pancreaticis aliisque
reſtitare, & ejusmodi turbas dare deprehenditur. Quor-
um etiam Conſilium *Hippocratis, IV. Aphor. VII.* nobis
relictum, reſpicit: Non febricitanti cibi ſtidium, cordis
dolor & Vertigo purgationem per ſuperiora indicant.

THES. XXVI.

Post ſolennes ejusmodi evacuationes, aut inter-
poſitis pro neceſſitate illis, omnis deinde cura eò diri-
genda relinquitur, ut Sanguini, reliquisque ab eo deci-
duis humoribus, naturalis temperies motusque redda-
tur, & ſuccus imprimis nerveus ſpirituofus dulcis gene-
retur; quo quidem ſine ruruſ ad cacochymias diver-
ſas ante omnia alterandas, accuratiſſime reſpicien-
dum: Ita in obſtructionibus viſcerum hypochondriacis,
aliisque omnem fere paginam hic abſolvunt aperitiva,
quæ

quæcunque, volatilia & fixa, imprimis quoque; Oliæ, Cinnia
barina, Teſtacea; item è *co, ꝑro & ſimilibus parata.
Quemadmodum in Scorbuto anti-ſcorbutica, & ſic in
cæteris appropriata, primario eligenda erunt.

THES. XXVII.

Sed opus tamen & iis eſt, quæ proximius ſucci, vel ſpi-
ritus animalis vigorem, motuumque priſtinum & natu-
ralem reſtituunt, ſimulque vias ejus obſtructas, aut di-
ſtortas, quocunque modo aperiunt; quem in ſinem, præ
omnibus aliis ruruſ volatilia laudanda judicio, eaq; aro-
matica, urinoſa & mixta; uti ſunt Aquæ & ejusmodi vola-
tili, oleoſo prædita, e.g. Chærefolii, Lavendulæ, Meliſſæ
Serpilli, Origani, Lil. Convall. Rorismarini, Formicarum,
Epilept. Lang. Apoplectica, contra Vertig. A. Carminati-
va &c. Spiritus Lil. Convall. per ferment. Ceraſorum,
*ciſ. & aromaticus, ſeu Θ. volat. oleoſ. Sylv. Spiritus C.
C. ſ. & ſuccinatus, Eboris, Bezoardicus Buſſii, ꝑri volat.
Fuliginis; Vel etiam Oliæ volatilia ipſa C. C. Eboris,
ꝑri, Ois *ci, viperarum. Porro Eſſentiæ & Tincturæ
Caſtorei volat. Succini, Chærefolii, Rorismarini, Ligni
Aloes, Ambræ, Lunæ cum Spiritu urinoſo facta, cephal-
ica, Q. Eſſent. Matthioli, Elixir Cephal. Michael. Olea
ſtillat. ſuccini alb. Maſtichis, Ruthæ, Aniſi, Foeniculi, ane-
thi, roſmarini, majoranæ, N. Moſchat. Macis, & ſimilia:
Item Species Diambæ, Diamoſchi, Diaxyloales, aroma-
tica roſat. &c. Ex quibus omnibus pro indicantium ſva-
ſu, & ægri quoque appetitu, formulæ quæcunque ſaluta-
res & gratae efformari facile queunt: Quibus adhuc, ne
quicquam pro ſine quantocyus impetrando deſit, ex
Galenicorum, uti dicuntur, more, alia mixta eidem ſco-
po inſervientia, Infuſa vel Decocta, Eleſtuarialia, aliaque
de Rad. Doronici, Pæoniæ, Angelicæ, Zingiberis, pyre-
tri, Ireos flor. Semin. Sinap. Cumini, Coriandri, Cube-
bar.

bar. Cardamom, N. M. Mac. Thure, Mastichæ &c. addere licebit.

THES. XXVIII.

Habentur quidem, & mirifice a Practicis Veteribus, imprimis laudantur plura euporista & specifica, quorum omnium usum, uti non prorsus rejicio, & damno, ita tamen cum selectu admittendum, esse judicio, ne Empyricorum more plus noceat, quando cum ratione prodesse nequit Medicus. Non sane omni laude frustranda est Radix Doronici, qua etiam fumibulones se à lapsu præservare creduntur, utpote quæ & suo volatili vaporoso & acri eandem intentionem adimplere potest, quâ modo omnia volatilia aromatica commendabantur: Recens proinde & in nimia dosi sumpta cerebrum occupat, & spiritus confundit; imò canibus & lupis data, convulsiones aliaque gravissima symptomata excitate observatur: Cauto solum circa usum ejus opus est, ut quoniam variæ ejus species dantur, eligatur potius longifolia & hirsuta; quæ deere consulatur. *Hoffm. Clave Pharmacent. Simon. Pauli Botanico Quadripart. & alii.* Ex eodem fundamento etiam Calendula à *Riverio*, Buxus, ejusdemque oleum à *Fonseca*, Salvia à *Stockero* tantopere commendata, concedi possunt.

Thes. XXIX.

Alias vero Stercus Pavonum non solum à Vereribus, sed Recentioribus multis inter Specifica præcipua miris modis commendatur, uti videre est ap. *Ettmuller Oper. p. 431. & Borell. Cent. 3. observo. 89.* Et si quid forte efficit, solo sale suo acri, in stercorebus avium potissimum eminenti, id præstare credo; quod verò propterea magis appropriatum sit, hoc est, quod talem figuram particularum habeat, ut acidum morbosum & vertiginosum præ omnibus aliis, uti dicunt, infringat, de eo valde dubito. Illi, qui occultam aliquam Ideam, huic, tanquam ab animali superbo & elato

elato capite incedente desumpto, tribuunt, profecto ludibrio se exponunt judiciofis; æque ac illi, qui ad huc differentiam ratione Sexus observandum esse svadent, ita ut pro masculo Vertiginoso, stercus quoque Pavonis maris, & contra fæminæ, pro ægrâ illius sexus sumatur. Non minus ineptiunt, qui Ciconiarum Essentiam, aliaque ab iis desumpta, ideo tantopere laudant, quod hæ in aere creberrimo circumgyrato volitent; aut qui pulverem Sciuri ideo eligunt, quod animalculum illud editissima & præcipitia loca, absque vertigine, transire possit. Vana proinde quoque Cerebra quorumcunque animalium reputo, licet *Bartholetus* Electuarium præsentaneæ virtutis ex iis adversus Vertiginem, a se inventum, gloriatur.

Thes. XXX.

Dubium hæc occasione moveri poterat, utrum etiam opiata a Practicis celeberrimis omnimode ad Vertiginem commendata, tuto adhiberi possint; quandoquidem ex usu eorum, Vertiginem quoque ortam ante observavimus: Neque ego eundem facile hic svaserim, nisi affectum ab acerbissimis doloribus, & motibus humorum nimis, præter omnem obstructionem pororum, vel langorem Spirituum, & metum apoplexiæ ortum esse constet.

THES. XXXI.

Potius diaphoretica & sudorifera, nec non diuretica huc faciunt, quatenus sale suo volatili, aut fixo & mixto peccantes hic plerumque succos viscidos & acido-acres resolvunt, attenuant, discutiunt, acorem quoque eorum invertunt, alterant, eoq; ipso motum eorum naturalem restituunt, & sic pluribus indicationibus exacte satisfaciunt. Sufficiunt vero huic scopo rursus antea commendati Spiritus C. C. Eboris, fuliginis, & ci simplices & succinati, assasati, aromatici & oleosi, Bezoardicus Buss. & similes. Nec non & fixa plantarum, antimonium diaphoreticum, Bezoardicum mineral. s. Ale, &c. &c.

THES. XXXII.

Tandem quoque externa Balsama, olea, Spiritus & epithemata è prioribus volatilibus & balsamicis desumpta non negligantur, naribus & vertici applicanda, utpote quibus proximius pori vicinarum partium aperiuntur, atque circulus humorum ibidem restituitur. De sternuatoriis autem monendum, esse judico, quod, quia graviori irritatione & concussione capitis spiritus nimium turbare, & malum augere soleant, hic minus tuta videantur: Mitius agunt, serumq; viscidum non minus subducunt Errhina & Masticatoria, præ illis adeo eligenda. Emplastra quoque vertici raso applicata multum in hoc negotio præstitisse memini.

THES. XXXIII.

De Diæta non est, ut prolixus agam, cum quilibet intelligat, eandem quoq; prioribus omnibus indicationibus respondere debere. Aer nimirum frigidus, nebulosus aliisque effluviis malignis inquinatus, quanto fieri poterit opere est vitandus; quandoquidem humores magis inspissat, obstructionsque pororum auget. Quo etiam supposito, nescio, quo jure Practici quidam suadeant, ut ægri vertiginosi, quovis mane surgentes, Tempora & sinciput aqua frigida perluant: Putarè hoc ipso remedio apoplexiæ aliisque gravioribus morbis occasionem præberi, quamvis interdum palliativè prodesse visum fuerit. Pariter nocet victus crassus viscidus, crudus, acidus, fermentabilis, aut vaporosus; potus nimius, nec non matutinus & vespertinus; E contrario prodest Aer purus, serenus, & nisi talis est, suffumigiis corrigendus; æque ac cibi potusque boni succi & facilis coctionis. Vinum, nisi optimum sit, & defæcatum, minusque acidum, prorsus vitandum esse malim, aut sale quodam volatili oleoso corrigendum. Deinde, neque somnus, neque vigilia, quemadmodum nec motiones corporis animique modum excedant. Quibus omnibus rite observatis maximum Ægris levamen per Dei gratiam afferri posse, prorsus confido. Huic etiam S. G. J. Æ.

F I N I S.